

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Sk/6/2019
Identifikačné číslo spisu: 4017200785
Dátum vydania rozhodnutia: 20.05.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:4017200785.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Violy Takáčovej, PhD., v právnej veci žalobkyne: D. O., nar. XX. Y. XXXX, bytom J. XXXX/XX, A. N., právne zast. JUDr. Ľudovítom Štanglovičom, advokátom, so sídlom Jarmočná 2264/3, Šaľa proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 44552-2/2017-BA zo dňa 25. júla 2017, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 18. júna 2018, č. k. 23Sa/129/2017-94, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 18. júna 2018, č. k. 23Sa/129/2017-94, zamietla.

II. Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznáva.

Odôvodnenie

I.
Konanie pred správnym súdom

1. Krajský súd v Nitre (ďalej v texte rozhodnutia len „krajský súd“ alebo „správny súd“) právoplatným rozsudkom č. k. 23Sa/129/2017-94 zo dňa 18. júna 2018 postupom podľa § 190 zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 44552-2/2017-BA zo dňa 25. júla 2017 (ďalej len „rozhodnutie žalovanej“), ktorým žalovaná zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Nové Zámky č. 200-005417-CA04/2017 zo dňa 31. mája 2017 (ďalej len „prvostupňové rozhodnutie“), ktorým táto rozhodla, že žalobkyňa má nárok na materské vo výške 9,97072500 eur na deň od 03. mája 2017 do ukončenia dôvodu na poskytovanie materského, najdlhšie do konca 28. týždňa odo dňa pôrodu, ale nie dlhšie ako do konca 34. týždňa od vzniku nároku na materské, ak ide o osamelú poistenkyňu do konca 31. týždňa odo dňa pôrodu, najdlhšie do konca 37. týždňa od vzniku nároku na materské a ak porodí zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z narodených detí sa bude starať do

konca 37. týždňa, odo dňa pôrodu, ale nie dlhšie ako do konca 43. týždňa od vzniku nároku na materské.

2. V odôvodnení rozsudku krajský súd uviedol, že žiadosťou zo dňa 03. mája 2017 žiadala žalobkyňa o priznanie materského príspevku. V časti potvrdenie oprávneného lekára, jej ošetrojúca gynekologička MUDr. P. X. potvrdila svojim podpisom dňa 31. marca 2017 pravdepodobný dátum pôrodu na deň 28. mája 2017. Zamestnávateľ F. s.r.o. potvrdil, že materská dovolenka žalobkyni bola poskytnutá od 03. mája 2017. Nárok na materské žalobkyni vznikol v zmysle § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) už dňa 16. apríla 2017, a teda materské sa jej vyplácalo menej ako 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom z iného dôvodu ako z dôvodu, že pôrod nastal skôr ako určil lekár, a preto mala žalobkyňa nárok na materské iba po dobu ustanovenú v § 48 ods. 6 zák. č. 461/2003 Z.z.

3. Podľa názoru krajského súdu je právne irelevantná námietka žalobkyne, že jej nárok na materské vznikol od 03. mája 2017, pretože podľa § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. vzniká nárok na materské od 6. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu, určeným lekárom (pravdepodobný deň pôrodu určený na žiadosti o materské podľa lekárskeho vyšetrenia), najskôr od začiatku 8. týždňa pred týmto dňom (očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom), resp. odo dňa pôrodu, ak poistenkyňa porodila skôr (t. j. predčasne, skôr ako 8 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu).

4. Sociálna poisťovňa, pobočka Nové Zámky ako prvostupňový správny orgán rozhodla v zmysle citovaného ustanovenia správne, keď určila, že nárok na materské vznikol žalobkyni od 16. apríla 2017 a od tohto dňa je aj dôvodom na poskytnutie dávky bez ohľadu na deň uplatnenia si nároku na materské žalobkyňou po tomto dátume, teda žalobkyňa mala možnosť si nárok na materské uplatniť v časovom rozmedzí 6. až 8. týždňov pred očakávaným pôrodom. Keďže si poistenkyňa, t. j. žalobkyňa uplatnila nárok na materské z iných ako zdravotných dôvodov menej než 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu, materské sa jej poskytuje od uplatnenia nároku, t. j. od skutočného nástupu na dovolenku ale iba do konca 28. týždňa odo dňa pôrodu, najdlhšie do uplynutia 34. týždňa od vzniku nároku na materské. Poskytovanie materského sa skrátilo v zmysle zákona o dni, o ktoré poistenkyňa nastúpila na materskú dovolenku neskôr ako mala.

5. Krajský súd poukázal na to, že je neopodstatnená námietka žalobkyne ohľadom určenia rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu podľa § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky, bolo kratšie ako 30 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie v predchádzajúcom kalendárnom roku bolo menej ako 90 dní. V danom prípade žalobkyňa mala určený termín pôrodu gynekológom na deň 28. mája 2017, teda začiatok 6. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu bol deň 16. apríla 2017, kedy jej v zmysle § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. vznikol nárok na materské. Pred týmto dátumom bola žalobkyňa povinne nemocensky poistená ako zamestnankyňa obchodnej spoločnosti F. s.r.o. iba 70 dní, teda nesplnila podmienku potrebných 90 dní pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky. Preto prvostupňový správny orgán správne určil rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu kalendárny rok 2016, v ktorom ako zamestnankyňa spoločnosti Y. s.r.o. dosiahla 366 dní platenia poistného na nemocenské poistenie. Výška denného vymeriavacieho základu bola správne určená v súlade s ustanovením § 55 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z.

6. O trovách konania rozhodol krajský súd podľa § 168 SSP tak, že úspešnej žalovanej náhradu trov konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy nevznikli

II.

Kasačná sťažnosť

7. Proti tomuto rozsudku podala žalobkyňa v zákonnej lehote s poukazom na § 440 ods. 1 písm. g) SSP kasačnú sťažnosť, nakoľko krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Uviedla, že ustanovenie § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. poníma len o vzniku nároku na materské od začiatku 6. týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od 8. týždňa pred týmto dňom a ak porodila poistenkyňa skôr, odo dňa pôrodu. Neukladá však poistenkyňi si tento nárok v tomto čase aj uplatniť.

8. S poukazom na § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. žalobkyňa uviedla, že dôvodom na poskytnutie nemocenskej dávky nie je skutočnosť, že povinne nemocensky poistenej osobe vznikol nárok na dávku nemocenského poistenia, ale dôvod na poskytnutie dávky vzniká dňom kedy poistenec o dávku nemocenského poistenia požiada predložením príslušnej žiadosti. V danom prípade vznikol Sociálnej poisťovni dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky predložením Žiadosti o materské, ktorou si svoj nárok žalobkyňa uplatnila dňa 03. mája 2017.

9. Žalobkyňa uviedla, že ustanovenie § 109 zák. č. 461/2003 Z.z. vypovedá o nároku, a teda o tom, na čo má poistenec v zmysle zákona právo odo dňa splnenia podmienok, z ktorých mu nárok vzniká. Poistenec má potom právo na výplatu dávky dňom splnenia troch podmienok, a to vznik nároku na dávku, splnenie podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky.

10. Vzhľadom na uvedené je za dôvod na poskytnutie dávky i vzniku nároku na túto dávku považovaný deň, ktorým si poistenec svoj nárok na poskytnutie a vyplatenie dávky nemocenského poistenia uplatní, nakoľko bez podania žiadosti Sociálna poisťovňa žiaden nárok poistencovi neprizná a dávku neposkytne. V danom prípade žalobkyňa považovala za naplnenie dôvodu na poskytnutie dávky ako i vzniku nároku na materské predloženie žiadosti o materské, v rámci ktorej žiadosti zamestnávateľ potvrdil čerpanie materskej dovolenky od 03. mája 2017. Za vznik nároku na materské a splnenie podmienok pre vznik nároku teda nemožno považovať deň 16. apríla 2017, t. j. 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, nakoľko týmto dňom Sociálnej poisťovni nevzniká žiaden dôvod priznať a ani poskytnúť nemocenské dávky. Ustanovenie § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. stanovuje odkedy si poistenec môže svoj nárok vyplývajúci z nemocenského poistenia uplatniť, t. j. 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku 8 týždňa pred týmto dňom, a ak porodila skôr, odo dňa pôrodu a tiež kedy nárok zaniká, t. j. uplynutím 34. týždňa od vzniku nároku na materské.

11. Žalobkyňa ďalej poukázala na to, že od 01. februára 2017 je zamestnankyňou spoločnosti F. s.r.o., a teda v zmysle zák. č. 461/2003 Z.z. je povinne nemocensky poistená u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky. Pred nástupom na materskú žalobkyňa odpracovala posledný deň dňa 02. mája 2017. Obdobie povinného nemocenského poistenia, za ktoré sa odvádzalo poistné na nemocenské poistenie pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky nebolo kratšie ako 90 dní. Nemocenské poistenie u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky trvalo od 01.02.2017 do 02.05.2017, t. j. 91. dní, ktorú skutočnosť žalobkyňa riadne preukázala predložením Mesačných výkazov poistného a príspevkov zamestnávateľa za obdobie 02/2017, 03/2017, 04/2017 a 05/2017. Povinné nemocenské poistenie bolo Sociálnej poisťovni riadne odvedené za celé obdobie od 01.02.2017 do 02.05.2017. Napriek tomu Sociálna poisťovňa uvedenú skutočnosť a dĺžku nemocenského poistenia neakceptovala a riadne odvedené poistné za obdobie od 16.04.2017 do 02.05.2017 do rozhodujúceho obdobia pre určenie denného vymeriavacieho základu nezapočítala. V zmysle § 195 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. bola skutočnosť o období trvania nemocenského poistenia krajskému súdu ako aj organizačnej zložke žalovanej známa zo Žiadosti žalobkyne o materské, v ktorej zamestnávateľ potvrdil posledný odpracovaný deň žalobkyne ako zamestnankyne dňa 02. mája 2017.

12. Z vyššie uvedeného vyplýva, že obdobie nemocenského poistenia bolo dlhšie ako 90 dní, a to 91 dní. Následne si žalobkyňa uplatnila materské dňa 03. mája 2017 podaním žiadosti o materské. Vzhľadom na uvedené mala žalobkyňa za to, že jej mal byť uznaný vymeriavací základ z pracovného pomeru u

zamestnávateľa, obchodnej spoločnosti F. s.r.o.

13. Žalobkyňa ďalej uviedla, že s poukazom na § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. dôvodom na poskytnutie nemocenskej dávky nie je vznik nároku ale dôvodom na poskytnutie materského z nemocenského poistenia bolo uplatnenie nároku podaním žiadosti žalobkyňou o materské. Bez podania žiadosti nemá Sociálna poisťovňa dôvod materské poskytovať. Momentom naplnenia podstaty dôvodu poskytnutia dávky je deň uplatnenia si nároku na poskytovanie materského. V danom prípade dôvod vznikol uplatnením si nároku, a to podaním žiadosti o materské dňa 03. mája 2017, z ktorého dôvodu sa mal v zmysle § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. za vymeriavací základ použiť priemerný denný vymeriavací základ za obdobie 02-03-04/2017.

14. Napriek vyššie uvedenému pre výpočet vymeriavacieho základu však žalovaná a následne aj krajský súd nesprávne použili § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z. Žalobkyňa mala za to, že naplnila potrebný počet dní nemocenského poistenia v zmysle § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. u zamestnávateľa F. s.r.o. od 01.02.2017 do 02.05.2017, t. j. 91 dní na ten účel, aby rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu materského bolo obdobie 02-03-04-2017.

15. Žalobkyňa nesúhlasila ani s výkladom prezentovaným krajským súdom v odôvodnení napadnutého rozsudku, že spojenie „vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky“ v zmysle § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. je totožný so spojením „vznik nároku“ na nemocenskú dávku (materské), a preto by sa mala doba nemocenského poistenia počítať v predmetnom prípade do 16. apríla 2017. Výraz „vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky“ je v zmysle § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. potrebné systematicky správne vykladať v súlade s § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok ustanovených zák. č. 461/2003 Z.z. na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o materské, ktorá bola v konkrétnom prípade predložená dňa 03. mája 2017. Vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky nie je ani z pohľadu gramatického výkladu totožný s pojmom vznik nároku na nemocenskú dávku, pretože dôvod poskytnutia dávky má lexikálne blízko k výplatu dávky, ktorej podmienkou je podanie žiadosti o jej priznanie, resp. vyplácanie. Poskytnutie dávky nemá význam len v zmysle nároku ako takého, ale ide o vyplatenie dávky, teda reálny presun dávky do dispozície poisteného. Podľa zák. č. 461/2003 Z.z. nemožno stotožniť výrazy „vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky“ a „vznik nároku“ na nemocenskú dávku. Žalobkyňa mala za to, že v zmysle správneho výkladu výrazu „vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky“ je predmetný výraz významovo podobný výrazu „nárok na výplatu dávky“ v zmysle § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., na ktorý nárok na výplatu musia byť splnené viaceré podmienky v zmysle vyššie uvedeného. Ustanovenie § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. upravujúce „nárok na výplatu dávky“ je pritom prednostný lex specialis vo vzťahu k § 109 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z., ktorý ods. 1 hovorí len všeobecne o vzniku nároku na dávku.

16. Na základe uvedených skutočností žalobkyňa navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, eventuálne, aby rozsudok krajského súdu zmenil tak, že zruší rozhodnutie žalovanej a vec jej vráti na ďalšie konanie a žalobkyni prizná náhradu trov konania a trov kasačného konania.

III.

Vyjadrenie ku kasačnej sťažnosti

17. Žalovaná vo svojom vyjadrení ku kasačnej sťažnosti uviedla, že žalobkyňa účelovo, len po formálnej stránke ukončila k 31. januáru 2017 pracovný pomer v spoločnosti Y. s.r.o., v ktorej bola jedinou spoločníčkou a zároveň aj konateľkou, pričom si sama určovala vymeriavacie základy na platenie poistného na sociálne poistenie a nasledujúcim dňom 01. februára 2017 opätovne uzatvorila pracovný pomer u zamestnávateľa F. s.r.o. (s konateľom uvedenej spoločnosti má žalobkyňa blízky príbuzenský vzťah) s cieľom dosiahnutia jej rozhodujúceho obdobia podľa § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., aby tak

manipuláciou so vznikom nemocenského poistenia a s vymeriavacími základmi na platenie poistného na nemocenské poistenie získala vyššiu nemocenskú dávku než aká by mala zodpovedať odvedenému poistnému na nemocenské poistenie.

18. Žalovaná poukázala na to, že v praxi sa často vyskytujú prípady zneužívania systému sociálneho poistenia práve pri využívaní aplikácie ustanovení zákona týkajúcich sa rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu. Manipuláciou so vznikom nemocenského poistenia a s vymeriavacími základmi sa poistenci snažia dosiahnuť pri dlhodobej nízkej výške odvedeného poistného na nemocenské poistenie maximálnu výšku nemocenskej dávky.

19. V prípade žalobkyne dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky vznikol uplatnením nároku, a to podaním žiadosti o materské dňa 03. mája 2017. Pri každom uplatnenom nároku na nemocenskú dávku treba rozlíšiť procesnoprávne ustanovenia zákona od hmotnoprávnych ustanovení. V zmysle procesnoprávnych ustanovení zákona, t. j. § 185 ods. 1 a 2 zák. č. 461/2003 Z.z., za deň začatia, resp. za deň uplatnenia nároku na nemocenskú dávku sa považuje deň, kedy bola žiadosť o nemocenskú dávku doručená príslušnej organizačnej zložke žalovanej. Žiadosť o materské č. B0989857, ktorou si žalobkyňa uplatnila nárok na materské od 03. mája 2017 bola Sociálnej poisťovni, pobočka Nové Zámky doručená dňa 09. mája 2017. Od nasledujúceho dňa začala pobočka plynúť zákonná lehota na vydanie rozhodnutia vo veci nároku na materské. Ustanovenie § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. je hmotnoprávnym ustanovením, v zmysle ktorého sú vymedzené podmienky nároku na výplatu dávky. Jednou z podmienok nároku na výplatu dávky je uplatnenie si nároku na ňu, a to podaním žiadosti o priznanie a vyplácanie dávky. To znamená, že ak si poistenkyňa neuplatní nárok na materské a jeho výplatu predložením žiadosti o materské, pobočka nezačne konanie v zmysle procesnoprávnych predpisov, a teda o nároku na túto dávku ani nerozhodne a výplata dávky sa nerealizuje.

20. Pojem „vznik nároku na materské“ patrí tiež k hmotnoprávnym ustanoveniam zákona. Ustanovenie § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. taxatívne vymedzuje rozmedzie (6 až 8 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu), v ktorom vzniká poistenkyňi nárok na materské. V tomto časovom rozmedzí závisí iba od vôle poistenkyne, odkedy si uplatní nárok na materské a jeho výplatu. Akonáhle sa poistenkyňa rozhodne z rôznych dôvodov (nie zdravotných), napr. cíti sa dobre a chce ešte pracovať, uplatní si nárok na materské a jeho výplatu v období menej než 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu, aplikuje sa v tomto prípade zákonné ustanovenie § 48 ods. 6 zák. č. 461/2003 Z.z., z ktorého priamo vyplýva, že materské sa v takomto prípade vypláca od dátumu, od ktorého sa uplatňuje nárok na dávku a jej výplatu, t. j. skutočného nástupu na materskú dovolenku, a poistenkyňa má nárok na ňu iba do konca 28. týždňa odo dňa pôrodu, najdlhšie do uplynutia 34. týždňa od vzniku nároku na materské. Predmetné ustanovenie § 48 ods. 6 zák. č. 461/2003 Z.z. nevymedzuje kedy vzniká nárok na materské, keď to kedy vzniká nárok na materské taxatívne vymedzuje § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., ale ustanovuje do kedy sa materské vypláca, ak sa vyplácalo pred očakávaným dňom pôrodu menej ako 6 týždňov.

21. V zmysle uvedeného nárok na materské poistenkyňi v tomto prípade vzniká 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu, avšak materské sa jej vypláti až odo dňa, ktorý poistenkyňa uvedie na žiadosti o materské ako deň, od ktorého si uplatňuje nárok na materské a jeho výplatu.

22. K významovej totožnosti spojení „vznik dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky“ a „vznik nároku na materské“ žalovaná uviedla, že je odôvodnená priamo od úmyslu zákonodarcu.

23. Vo všetkých podobných prípadoch, kedy si poistenkyne uplatňujú nárok na materské a jeho výplatu menej než 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu sa aj ostatné podmienky nároku na materské posudzujú ku dňu vzniku nároku na materské. Stanovenie rozhodujúceho obdobia na zistenie denného vymeriavacieho základu sa určuje jednotne s pravidlom ku dňu vzniku nároku na materské, ktorý v prípade žalobkyne je 16. apríla 2017.

24. Žalovaná tiež uviedla, že keby si žalobkyňa v predchádzajúcom kalendárnom roku 2016 určila sama sebe, keď zamestnávala sama seba v spoločnosti Y. s.r.o., vymeriavací základ na platenie poistného na

nemocenské poistenie vo výške 1.350 Eur/ mesačne, materské by jej bolo určené zo súčtu týchto vymeriavacích základov, čo by za obdobie celého poskytovania materského takmer zodpovedalo výške, ktorú požaduje.

25. Žalobkyňa rozhodnutím žalovanej neostala bez straty príjmu zo zárobkovej činnosti a bez zabezpečenia príjmu v dôsledku tehotenstva a materstva, čo je účelom nemocenského poistenia a priznaná výška materského za obdobie od 03. mája 2017 bola žalobkyni vypočítaná spravodlivo zo súčtu vymeriavacích základov, z ktorých platila žalobkyňa poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období, ktorým bol predchádzajúci kalendárny rok 2016.

26. Vzhľadom na uvedené skutočnosti žalovaná navrhla, aby kasačný súd kasačnú sťažnosť žalobkyne v súlade s § 461 SSP zamietol.

IV.

Posúdenie veci kasačným súdom

27. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP) postupom podľa § 452 ods. 1 SSP v spojení s § 439 SSP preskúmal prípustnosť kasačnej sťažnosti a po zistení, že kasačnú sťažnosť podala sťažovateľka včas (§ 443 ods. 2 písm. a/ SSP), preskúmal napadnutý rozsudok spolu s konaním, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a jednohlasne (§ 464 v spojení s § 139 ods. 4 SSP) dospel k záveru, že kasačnej sťažnosti nemožno priznať úspech.

28. Kasačný súd rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke Najvyššieho súdu SR. Rozsudok bol verejne vyhlásený 20. mája 2020 (§ 137 ods. 4 SSP v spojení s § 452 ods. 1 SSP).

29. Podľa § 438 ods. 1 SSP kasačnou sťažnosťou možno napadnúť právoplatné rozhodnutie krajského súdu.

30. Podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP kasačnú sťažnosť možno odôvodniť len tým, že krajský súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci.

31. Podľa § 454 SSP na rozhodnutie kasačného súdu je rozhodujúci stav v čase právoplatnosti napadnutého rozhodnutia krajského súdu.

32. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

33. Úlohou správneho súdu v predmetnej veci bolo posúdiť existenciu zákonných podmienok, odôvodňujúcich vydanie rozhodnutia žalovaného správneho orgánu, ktorým v spojení s prvostupňovým rozhodnutím, v rámci administratívneho konania bolo s konečnou platnosťou rozhodnuté o nároku žalobkyne na materské vo výške 9,97072500 eur na deň od 03. mája 2017 do ukončenia dôvodu na poskytovanie materského, najdlhšie do konca 28. týždňa odo dňa pôrodu, ale nie dlhšie ako do konca 34. týždňa od vzniku nároku na materské, ak ide o osamelú poistenkyňu do konca 31. týždňa odo dňa pôrodu, najdlhšie do konca 37. týždňa od vzniku nároku na materské a ak porodí zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z narodených detí sa bude starať do konca 37. týždňa, odo dňa pôrodu, ale nie dlhšie ako do konca 43. týždňa od vzniku nároku na materské.

34. Podľa § 20 ods.1 zák. č. 461/2003 Z.z. účinného do 30.06.2019 povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca uvedeného v § 4 ods. 1 vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a)

a ods. 2 a 3 a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu, ak tento zákon neustanovuje inak.

35. Podľa § 48 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenkyňa, ktorá je tehotná alebo ktorá sa stará o narodené dieťa, má nárok na materské, ak v posledných dvoch rokoch pred pôrodom bola nemocensky poistená najmenej 270 dní.

36. Podľa § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. poistenkyňa vzniká nárok na materské od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, najskôr od začiatku ôsmeho týždňa pred týmto dňom, a ak porodila skôr, odo dňa pôrodu. Nárok na materské zaniká uplynutím 34. týždňa od vzniku nároku na materské, ak tento zákon neustanovuje inak.

37. Podľa § 48 ods. 6 zák. č. 461/2003 Z.z., ak sa poistenkyňa vyplácala materské pred očakávaným dňom pôrodu menej ako šesť týždňov z iného dôvodu, ako je uvedený v odseku 5, má nárok na materské do konca 28. týždňa odo dňa pôrodu, ale najdlhšie do konca 34. týždňa od vzniku nároku na materské; osamelá poistenkyňa má nárok na materské do konca 31. týždňa odo dňa pôrodu, najdlhšie do konca 37. týždňa od vzniku nároku na materské a poistenkyňa, ktorá porodila zároveň dve alebo viac detí a aspoň o dve z nich sa stará, má nárok na materské do konca 37. týždňa odo dňa pôrodu, najdlhšie do konca 43. týždňa od vzniku nároku na materské.

38. Podľa § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. účinného od 01.01.2015, ak nemocenské poistenie zamestnanca vzniklo v kalendárnom roku predchádzajúcom kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, alebo v kalendárnom roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, a obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, bolo najmenej 90 dní pred dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je obdobie od vzniku nemocenského poistenia do konca kalendárneho mesiaca predchádzajúceho kalendárnemu mesiacu, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

39. Podľa § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z., ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, pred vznikom dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky bolo kratšie ako 90 dní od vzniku tohto nemocenského poistenia, rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, ak obdobie nemocenského poistenia zamestnanca, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, v predchádzajúcom kalendárnemu roku bolo najmenej 90 dní, okrem obdobia nemocenského poistenia, za ktoré sa platí poistné na nemocenské poistenie, dosiahnutého u zamestnávateľa, u ktorého vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

40. Podľa § 55 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. denný vymeriavací základ na určenie výšky nemocenskej dávky je podiel súčtu vymeriavacích základov, z ktorých poistenec zaplatil poistné na nemocenské poistenie v rozhodujúcom období a počtu dní rozhodujúceho obdobia. Denný vymeriavací základ sa zaokrúhľuje na štyri desatinné miesta nahor.

41. Podľa § 109 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. nárok na nemocenskú dávku, dôchodkovú dávku, úrazovú dávku, dávku garančného poistenia a dávku v nezamestnanosti (ďalej len „dávka“) vzniká odo dňa splnenia podmienok ustanovených týmto zákonom, ak tento zákon neustanovuje inak. Nárok na dávku zamestnanca nezávisí od plnenia povinností zamestnávateľa platiť a odvádzať poistné na nemocenské poistenie, poistné na starobné poistenie, poistné na invalidné poistenie, poistné na úrazové poistenie, poistné na garančné poistenie a poistné na poistenie v nezamestnanosti; to neplatí na nárok na dávku zamestnanca zamestnávateľa uvedeného v § 7 ods. 2 .

42. Podľa § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. účinného do 31.03.2020, nárok na výplatu dávky vzniká splnením podmienok ustanovených týmto zákonom na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky.

43. Podľa § 185 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. za deň začatia konania sa považuje deň, keď bola žiadosť doručená príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne. Za deň začatia konania o dôchodkových dávkach a úrazových dávkach sa považuje aj deň spísania žiadosti o dávku pobočkou.

44. Podľa § 185 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. za deň uplatnenia nároku na nemocenské dávky, úrazový príplatok, dávku garančného poistenia a dávku v nezamestnanosti a nároku na výplatu týchto dávok sa považuje deň, v ktorom bola žiadosť fyzickej osoby doručená miestne príslušnej pobočke.

45. Kasačný súd preskúmal rozsudok krajského súdu ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci kasačného konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovanej, ako aj rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu a konania týmito rozhodnutiami predchádzajúce, najmä z toho pohľadu, či kasačné námietky žalobkyne sú spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého rozsudku krajského súdu.

46. V danom prípade bolo sporným či nárok na materské vznikol žalobkyni dňa 03. mája 2017, teda odo dňa čerpania materskej dovolenky alebo odo dňa 16. apríla 2017, t. j. 6 týždňov pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom.

47. Nemocenské poistenie ako súčasť sociálneho poistenia slúži ako poistenie pre prípad straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti a na zabezpečenie príjmu v dôsledku dočasnej pracovnej neschopnosti, tehotenstva a materstva. Účelom nemocenského poistenia je poskytnúť primerané hmotné zabezpečenie občanom v uvedených situáciách. Primerané hmotné zabezpečenie má základ v čl. 39 Ústavy Slovenskej republiky a poskytuje sa v súlade s princípom solidarity a zásluhovosti. Pokiaľ princíp solidarity zohľadňuje vzťah k priemernej úrovni hmotného zabezpečenia občanov, princíp zásluhovosti naopak zdôrazňuje individuálnu mieru zapojenia osoby do systému sociálneho zabezpečenia a vyjadruje skutočnosť, že výška dávky zo systému sociálneho poistenia sa odvíja od výšky odvodov.

48. Kasačný súd k námietkam žalobkyne poukazuje na to, že zhodne s krajským súdom má za to, že v zmysle § 109 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. jej nárok na nemocenskú dávku, t. j. na materské vznikol odo dňa splnenia podmienok ustanovených zák. č. 461/2003 Z.z., t. j. odo dňa 16. apríla 2017, teda od začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom. Následne žalobkyni v zmysle § 109 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. vznikol nárok na výplatu tejto dávky dňa 03. mája 2017, t. j. podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky. Nakoľko žalobkyňa vyčerpala z materskej dovolenky pred pôrodom menej ako šesť týždňov, a to z iného dôvodu ako z dôvodu, že pôrod nastal skôr ako určil lekárom, skrátilo sa jej tak vyplácanie materského, ktoré sa jej v zmysle vyššie uvedených ustanovení poskytlo len do uplynutia 28 týždňov odo dňa pôrodu, najdlhšie do konca 34. týždňa od vzniku nároku na materské, t. j. od 16. apríla 2017, pričom bolo na vôli žalobkyne, kedy o výplatu tejto dávky požiada.

49. V zmysle § 54 zák. č. 461/2003 Z.z. rozhodujúce obdobie na zistenie denného vymeriavacieho základu je kalendárny rok predchádzajúci kalendárnemu roku, v ktorom vznikla dočasná pracovná neschopnosť, potreba ošetrovania alebo starostlivosti, v ktorom došlo k preradeniu zamestnankyne na inú prácu alebo v ktorom vznikol nárok na materské, t. j. dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky.

50. K námietkam žalobkyne vo vzťahu k rozhodujúcemu obdobiu na zistenie denného vymeriavacieho základu kasačný súd uvádza, že za vznik dôvodu na poskytnutie materského sa považuje tehotenstvo alebo starostlivosť o narodené dieťa, v prípade iného poistenca starostlivosť o prevzaté dieťa. Za dôvod na poskytnutie materského je u tehotnej poistenkyne spravidla deň začiatku šiesteho týždňa, najskôr ôsmeho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom, príp. deň pôrodu, ak pôrod nastal skôr, a u iného poistenca deň prevzatia dieťaťa do starostlivosti.

51. V zmysle uvedeného žalovaná postupovala správne, ak určila denný vymeriavací základ žalobkyne v súlade s § 54 ods. 3 zák. č. 461/2003 Z.z., nakoľko v danom prípade nebolo možné postupovať podľa § 54 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z., keď obdobie nemocenského poistenia žalobkyne nebolo ani 90 dní

predo dňom, v ktorom vznikol dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky, t. j. deň začiatku šiesteho týždňa pred očakávaným dňom pôrodu určeným lekárom.

52. Kasačný súd v danej súvislosti poukazuje na to, že skončenie pracovného pomeru k 31. januáru 2017 v spoločnosti Y. s.r.o., v ktorej bola žalobkyňa jedinou spoločníčkou a zároveň aj konateľkou, pričom si sama určovala vymeriavacie základy na platenie poistného na sociálne poistenie a následne bezprostredné uzatvorenie nového pracovného pomeru ku dňu 01. februára 2017 u zamestnávateľa F. s.r.o., pričom v roku 2016 vymeriavací základ žalobkyne v spoločnosti Y. s.r.o. predstavoval za jednotlivé mesiace sumu 405,- eur a od 01. februára 2017 u zamestnávateľa F. s.r.o. jej vymeriavací základ predstavoval sumu 1.350,-eur - vyhodnotil ako účelové konanie, ktorého cieľom bolo manipulovať s výškou denného vymeriavacieho základu na účely výpočtu vyššej nemocenskej dávky. V čase žalobkyňou rozumne predpokladaného tehotenstva táto totiž uzatvorila novú pracovnú zmluvu s podstatne vyššou mzdou u zamestnávateľa F. s.r.o., kde s konateľom uvedenej spoločnosti má žalobkyňa blízky príbuzenský vzťah, z ktorej sa však automaticky odvádzajú vyššie odvody.

53. Kasačný súd nepopiera tvrdenie žalobkyne, že ustanovenie § 48 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. jej ako poistenkyne neukladá si tento nárok v tomto čase aj uplatniť, nakoľko je na vôli poistenkyne, kedy si podá žiadosť o výplatu dávky, pričom toto právo jej upreté nebolo.

54. Skutočnosť, že rozhodnutia, či už žalovanej alebo krajského súdu, nie sú odôvodnené podľa predstáv žalobkyne však nemožno považovať za porušenie jej práva, ak sú založené na správnych logických a odborných úsudkoch a argumentoch a sú vydané v súlade so zákonom, čo v prejednávanom prípade je splnené.

55. Kasačný súd vyhodnotil rozsah a dôvody kasačnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu po tom, ako sa oboznámil s obsahom administratívneho a súdneho spisu a s prihliadnutím na ustanovenie § 461 SSP dospel k záveru, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov spolu so správnou citáciou dotknutých právnych noriem obsiahnutých v dôvodoch napadnutého rozsudku, ktoré vytvárajú dostatočné východiská pre vyslovenie výroku rozsudku. S týmito sa kasačný súd stotožňuje v celom rozsahu.

56. Kasačný súd zároveň uvádza, že „Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je záruka, že rozhodnutie súdu bude spĺňať očakávania a predstavy účastníka konania. Taktiež podľa už mnohonásobne judikovaného názoru ústavného súdu základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemôžu byť porušené iba tou skutočnosťou, že sa všeobecné súdy nestotožnia vo svojich záveroch s požiadavkami účastníka konania (uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS 111/2017-17 z 8. marca 2017).

57. Vzhľadom na uvedené skutočnosti kasačný súd rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalobkyne ako nedôvodnú zamietol.

58. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania nepriznal, nakoľko sťažovateľka nebola úspešná a dôvod pre priznanie náhrady trov konania žalovanej nezistil (§ 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

60. Tento rozsudok kasačného súdu bol prijatý pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.